

сеансів час впевненого визначення значення слова спостерігався з 30 мс до 70 мс, а впевнене визначення позиції слова відбувалося значно раніше — з 10 мс до 30 мс.

Під час аналізу розподіл проведених сеансів за різницею у часі визначення позиції та значення слова, а також за різницею у часі впевненого визначення позиції та значення слова при його тахістоскопічній демонстрації, було встановлено, що у більшій кількості сеансів визначення позиції та значення слова, при експозиції від 0 мс до 20 мс спостерігалось частіше, аніж впевненого визначення позиції та значення слова. При експозиції у 30 мс починає домінувати, у більшій кількості сеансів, впевненість у визначенні позиції та значення слова.

УДК 616.89-008.441.13-008.47«364»

Л. М. Маркцова, Н. М. Лісна

*ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології
НАМН України», м. Харків*

**Фактори формування станів залежності
від психоактивних речовин як форма
дезадаптивної поведінки у осіб — учасників
військового конфлікту**

Разом з багатьма негативними наслідками (економічними, політичними, соціальними), які несе військовий конфлікт для суспільства, існують також медико-психологічні (І. В. Лінський з співавт., 2014), спектр котрих досить широкий. Мирові статистика свідчить, що кожен п'ятий учасник бойових дій при відсутності яких-небудь фізичних ушкоджень страждає нервово-психічними розладами, а серед поранених або калік — кожен третій (Н. В. Тарабрина, 1994, 1996, 2000). Майже 80 % осіб з військовим досвідом удаються до зловживання психоактивними речовинами (ПАР) з метою зниження інтенсивності симптомів посттравматичного стресового розладу (ПТРС) та мають ознаки соціальної та професійної дезінтеграції.

Мета: вивчити фактори формування станів залежності від ПАР у осіб — учасників військового конфлікту.

Методи та матеріали: клініко-анамнестичний, психодіагностичний [Міссісіпський опитувальник бойового ПТСР, Шкала CAPS для клінічної діагностики ПТСР (Weathers F. W. et al., 1993); опитувальник тяжкості алкогольної та наркотичної залежності (SADQ) (T. Stockwell et al., 1979), опитувальник вираженості психопатологічної симптоматики (Symptom Check List 90 Revised — SCL-90-R) Дерогатіса (Н. В. Тарабрина, 2001)], статистичний.

Обстежені особи — учасники військового конфлікту ($n = 15$), середній вік складав $31,0 \pm 1,33$ роки. 20 % обстежених мали вищу освіту, 40 % — середню спеціальну, решта — середню. 60 % осіб були одружені/жили в цивільному шлюбі. Спадкову обтяженість мали 61,5 % обстежених. До призиву до служби 26,7 % обстежених мали досвід наркотизації, 40 % — алкоголізації. У решти осіб строки формування залежності від алкоголю в середньому склали $2,8 \pm 0,37$ міс. Обстежені висували скарги на безсоння, жахливі сновидіння, знижений настрій, тривогу, роздратованість, агресію, відчуття провини людини, яка залишилась живою (26,7 %), виказували суїцидальні думки (20 %). Зі слів обстежених, алкоголь приймали як снодійний препарат/антидепресант, а також з метою усунення негативних емоційних станів.

В процесі обстеження встановлено, що були виявлені такі психопатологічні симптоми: депресія (DEP:

$14,36 \pm 0,92$), що проявлялася відсутністю інтересу до життя, браком мотивації, втратою життєвої енергії, відчуттям безнадійності; тривожність (ANX: $14,20 \pm 0,67$), що проявлялася у вигляді постійної нервозності, напруженості, тремору, нападів паніки та відчуття загрози; obsесивно-компульсивний розлад (O-C: $11,56 \pm 0,72$), який вказував на нав'язливе переживання відчуття ізоляваності/знедоленості, відчуття безнадійності майбутнього; ворожість (HOS: $9,56 \pm 0,90$), яка відбивала наявність агресивності, роздратованості, гніву, обурення; міжособистісна сензитивність (INT: $9,12 \pm 0,82$), що визначалася почуттям особистісної неадекватності, дискомфортом в процесі міжособистісної взаємодії, загостреному відчуттям усвідомлення власного «Я» та негативними очікуваннями щодо будь-яких комунікацій з іншими людьми. Обстежені характеризувались «тунельним баченням», тобто концентрацією на якій-небудь одній ідеї, відчутті, спогадах, яке заважало охопити ситуацію в цілому, побачити те позитивне, що змогло б бути прийнятним для них. Встановлено, що середній показник вираженості симптомів ПТСР складав $87,18 \pm 0,02$ бали. За даними Опитувальника для оцінки тяжкості алкогольної залежності SADQ (Severity of Alcohol Dependence Questionnaire; Stockwell et al., 1979) середній показник складав $48,28 \pm 0,23$ бали, що відповідає високому рівню залежності.

Таким чином, на формування станів залежності від ПАР як однієї з форм психосоціальної дезадаптації у учасників воєнних конфліктів впливає низка факторів, серед яких основними є спадкова обтяженість, преморбідні особливості та характер переживання психотравмуючої події.

УДК 616.89: 616.5-009

М. В. Маркова¹, Г. М. Кожина², О. А. Усков¹

¹*Харківська медична академія післядипломної освіти;*

²*Харківський національний медичний університет,
м. Харків*

**Основні психологічні стрес-фактори,
пов'язані з atopічним дерматитом у підлітків**

Атопічний дерматит (АД) — серйозна міждисциплінарна медична проблема, що обумовлено широкою розповсюдженістю захворювання в дитячій популяції та особливостями перебігу хвороби, залученням у патологічний процес не лише шкірних покривів, але і інших органів та систем організму. За даними епідеміологічних досліджень, захворюваність на АД коливається від 6,0 до 25,0 на 1000 населення та має тенденцію до збільшення.

Діти, схильні до розвитку atopічного дерматиту, часто відрізняються підвищеною чутливістю і нервозністю, що не лише стає джерелом стресу для дітей і батьків, але ще більше посилює дію патологічних чинників хвороби. Психологічні особливості дітей з АД також характеризуються акцентуванням характерологічних рис, підвищеною емоційністю, наявністю агресивних тенденцій, невмінням виражати негативні емоції, порушенням ідентифікації.

Метою дослідження було — виявити основні психологічні стрес-фактори, пов'язані з АД у підлітків. У дослідженні взяли участь 108 дітей з АД (67 дівчат та 41 — хлопців).

Психологічні стрес-чинники у підлітків з АД, отримані під час інтерв'ювання, було згруповано у 4 групи